

celoletna . . . K 6.—
pololetna . . . K 3.—
četrtna . . . K 1.50
posamezna šte. 20 vin.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo; roko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

**Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna**

Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.

Štev. 6.

V Ljubljani, 10. januarja 1919.

Leto XIV.

10. 6.

Osemurni delavnik.

Krščanski slovenski delavci so že takoj ob početku svojih organizacij zahtevali v svojih programih osemurni delavnik. To svojo zahtevo so ob vseh prilikah poudarjali na svojih delavskih zborovanjih, dosegli so pa tudi, da so to zahtevo odobrili slovenski katoliški shodi.

Krščansko socialni delavci so zanesli to misel po celi slovenski domovini, in zastopnik slovenskih krščanskih socialnih delavcev je leta 1903 na skupščini krščansko socialnega avstrijskega delavstva na Dunaju to zahtevo posebno poudarjal. Ko je razpadla stara Avstrija in se ustanovila skupna država Slovenec, Hrvatov in Srbov, je bila prva reč slovenskega krščansko socialnega delavstva, da je predložilo Narodni vladi v Ljubljani svoje zahteve, med katerimi je ena prvih zahtev zahteva po osemurnem delavniku.

Ta korak kršč. soc. delavstva ni bil brez uspeha.

V ponedeljek, dne 30. decembra, je Narodna vlada sklenila naredbo o uvedbi osemurnega delavnika v državnih, občinskih in zasebnih podjetjih tovarniškega značaja.

Naredba se glasi:

1. Do časa definitivne zakonodajne ureditve se določuje delavni čas za vse obrtno-pomožno delavstvo, zaposleno v državnih, občinskih ali pa zasebnih podjetjih tovarniškega značaja na 8 ur dnevno, to je v razdobju 24 ur, in sicer brez uračunavanja potrebnih in v posameznih strokah običajnih delovnih odmorov.

2. Morebitne spore o tem, ali ima podjetje tovarniški značaj ali pa ne, razsoja obrtna oblast 1. stopnje po tem, ko je zaslila obrtno nadzorništvo in trgovsko in obrtno zbornico v Ljubljani.

3. Delavni čas se sme podaljšati preko te postavne izmere zgolj v takih slučajih, kadar nastopi nepredvidljiva in neperiodično ponavljajoča se potreba, da ostane obrat v teku, in sicer tako dolgo, dokler ni odstranjena vsaka nevarnost za redni obrat. Vsak tak izjemen slučaj pa se mora naznaniti obrtni oblasti 1. stopnje.

4. Razen tega sme obrtna oblast 1. stopnje dovoliti za posamezna podjetja ali pa tudi za posamezne oddelke obrata podaljšanje delovnega časa do največ 10 ur dnevno, in sicer največ za dobo 4 tednov. Take prošnje mora poklicana oblast rešiti v 3 dneh. Ako namerava podjetje po poteku te dobe znova zaprositi za podaljšanje dovoljenega roka, mora vložiti novo prošnjo na obrtno oblast 1. stopnje, ki sporazumno z obrtnim nadzorništvom v Ljubljani podaljšanje dovoli ali pa ne. V tem slučaju pa se dovolitev ne sme raztezati preko dobe 8 tednov. To velja zlasti za ona industrijska in obrtna podjetja, katerih propevanje je odvisno od lastnega časa. Ako se podaljša delovni čas preko 8 ur dnevno zgolj za 3 dni v enem mesecu, zadošča, da se to naznači obrtni oblasti 1. stopnje.

Naznanila po določilih §§ 3. in 4. se morajo vložiti tekom 48 ur na pristojno obrtno oblast. Za oddajo naznanila pošti, je predpisu zadoščeno.

5. Določila § 1. pa nimajo veljave, ako kolektivna pogodba določa delavni čas obrtnega pomožnega delavca za največ 48 ur tedensko. V tem slučaju smislo §§ 3. in 4. stopi na mesto osemurnega dnevnega delavnika v obratu obični ali potrebni delavni čas.

6. Kot kolektivna pogodba smislo § 5. velja vsaka pogodba, ki jo sklene kakšno delavsko združenje (društva, organizacija) z enim ali večimi podjetniki, ali pa za organizacijo delodajalcev, ki uravnava obojestranske pravice in dolžnosti, izvirajoče iz delavnega razmerja, ali pa druge okolnosti, ki se nanašajo na službeno razmerje.

7. Poverjeništvu za socialno skrb sme izjemoma dovoliti s posebnimi izvršilnimi nariadenji podaljšanje delavnega časa v posameznih podjetjih. Vendar mora o tem prej zasliti zastopnike delodajalcev in delavcev, katere imenuje samo. K seji je vabiti tudi zastopnike poverjeništv, oziroma državnih vladnih oddelkov za trgovino in industrijo, za javna dela in obrt, za narodno obrambo ter obrtno nadzorništvo.

8. Določila te naredbe pa nimajo veljave glede tistih pomožnih del, ki se morajo opraviti, da se redni obrat začne ali pa konča (kuritev kotlov, snajenje, čiščenje in podobno).

9. Nadure, ki jih mora opraviti obrtni pomožni delavec vsled podaljšanja delavnega časa preko mere, določene v §§ 1. in 4., se morajo plačati najmanj za 50 odstotkov višje kot pa ure normalnega delavnega časa. Ako je pogojeno akordno delo, velja kot izmera plačila za uro 48. del skupnega tedenskega zaslužka.

10. Prestopki določb te naredbe se kaznujejo po kazenskih določilih obrtnega reda.

11. Za dobo veljavnosti te naredbe izgubi moč § 96 a) obrtnega reda.

12. Določila te naredbe stopijo v veljavo z dne 15. januarja 1919.

Veseli nas, da je Narodna vlada v Ljubljani, v kateri ima večino V. L. S., sklenila in izdala to naredbo. Delavstvo je gotovo zadovoljno s to naredbo, dasiravno je v tej naredbi določba, da velja osemurni delavnik le za podjetja tovarniškega značaja. Nedvomno je tu prikrajšanih mnogo delavcev in delavk, ki delajo v podjetjih ali tvrdkah, ki nimajo 20 uslužbenecv. Mislimo pred vsem tu na trgovske uslužbence in obrtne delavce pri manjših tvrdkah. Upamo pa, da bo delavska zavest tudi tu zmogala in bodo tudi v teh podjetjih prišli do upravičenega osemurnega delavnika.

Komaj pa je izšla ta naredba, že se slišijo od raznih strani, ki so v zvezi z raznimi podjetniki, razni pomisleki in nasprotstva proti osemurnemu delavniku. Oglejmo si nekoliko te ugovore.

Inženir, v Ljubljani dobro znan, mi je svoj ugovor proti osemurnemu delavniku razlagal tako-le:

Napredujoča tehnika je napravila v podjetjih stroje, ki ne potrebujejo posebne delavske inteligence in tudi ne posebnega delavčevega truda. Stroj deluje natančno po predpisu. Delavec je pri stroju le nekaka mrtva roka, ki dokazuje svojo navzočnost stroju le s tem, da spravi stroj v tek (delo). Tak delavec ne potrebuje osemurnega delavnika, ker njegovo delo ni naporno. Podjetnik ima tu občutno škodo, ker stroj nikakor ne more delovati hitreje, kakor je predpisano, da bi s hitrejšim delom nadomestil skrajšani delovni čas.

Česka je gotovo zelo industrijska država. Ima zelo veliko industrijskega delavstva, ki ga je zdaj vsled vojnih dogodkov veliko brezposelnega. Toda češko-slovaška država se ni ustrašila konkurence svojim izdelkom vsled tega, ker je upeljala osemurni delavnik. Stroj je mrtve, goni ga zunanja sila, je mehanizen, ki potrebuje poleg sebe vedno živo bitje, človeka, ki ga uravnava. Kolikor bolj tehnika napreduje, toliko bolj so stroji komplicirani in potrebujejo vedno večje pažnje. So stroji, ki izdelajo dnevno neverjetno blaga, stroji pa morajo biti v dobrem stanju, in delavec ne dela pri takem stroju samo z roko, ampak njegov duh je napet do skrajnosti. Najmanjša nepažnja ali izmučenost delavčeva lahko povzroči, da postane stroj neraben za nekaj časa ali pa sploh ni več za delo. Kdo je sedaj oškodovan? Ali se ni največ nesreč zgodilo po tovarnah, rudnikih in železnicah ravno vsled tega, ker je bil delavec vsled predolgega delavnega časa izmučen in je bil njegov duh prenapet? Delavec pri modernih strojih ne dela samo z roko, ampak tudi s svojim duhom, je torej tudi duševni delavec. Odgovoren je za stroj in pa tudi za izdelek svojega stroja. Najmanjša nepažnja lahko povzroči, da je izdelek stroja manj vreden, je škarta, ki ga podjetnik ne more spraviti tako lahko v denar in gotovo ne za polno vrednost. Kdo ima zopet tu škodo? Ali ni bolje za podjetnika, da mu stroji s pomočjo delavca izdelujejo samo dobro blago, ki ima na trgu veliko večjo vrednost, kot slabo blago ali škarta? Ali morda ni res, da najmanjša delavčeva pažnja pri takem stroju povzroči, da blago ni tako, kakor bi moralo biti, in ali ni res, da se majhne napake pri takem stroju včasih niti tako, opaziti ne dajo? Gotovo je, da le množina blaga, ki ga vržemo na trg, lahko konkurira z inozemskim blagom, ali ne samo količina in cene, ampak tudi kakovost blaga odločuje na trgu. Stroj je le stroj, je mrtva stvar, ki potrebuje vedno le poleg sebe človeka.

Ta ugovor je torej jalov, ker edino delavec je, ki vodi stroj. Ima delavec dovolj počitka in dovolj razvedrila, potem je njegov stroj vedno v redu in od tega ima edino le podjetnik dobiček.

Naredba Narodne vlade pa tudi ni nova. V Avstriji so imeli rudarji že pod Ferdinandom I. (1556—1564) le osemurni delavnik. In ako je bilo to takrat mogoče, ko moderna tehnika še ni iznašla modernih naprav hitrejšega

proizvajanja, ali danes to ni mogoče, ko je moderna tehnika v silovitem napredku? Zakon z dne 1. julija 1902 je določil delovni čas za rudarje na 9 ur dnevno. Statistika pa je dokazala, da so v letu 1903—1904 delavci v 175 rudnikih v 8 in pol urah prav toliko nadelali kakor prej v 10 urah. Tu je jasen dokaz, da delavec, ki je spočit in ki gre z veseljem na delo, naredi v krajšem delovnem času toliko, kakor pa v času, ki mu je predolg. Dokaz temu je tudi spoznanje, da ohrani delavec polno delozmožnost le nekaj ur počitka. Ako je delovni čas zjutraj predolg, potem dela delavec nekaj ur veliko manj, kakor pa če je delovni čas primeren. Izgubljen je torej čas za delavca, pa tudi podjetnik ima pri tem največkrat škodo, ker ga stane v tem času tudi gonilna sila, luč itd.

Predolg delovni čas pa je tudi delavcu silno škodljiv. Moderni stroji ki delujejo z velikim hitrostjo, napolnijo zrak z raznimi zdravju škodljivimi snovmi in plini. Nihče ne more trditi, da so zdravstvene varnostne naprave pri modernih strojih tako popolne, da bi popolnoma varovale delavčovo zdravje. Ravno nagla obdelava sirovin povzroča vsled načina izdelovanja zrak v bližini teh strojev zdravju nevaren. Napetost duha pa umori tak zrak veliko prej, kot ga je umoril pri prejšnjem primitivnem delu na roko. Tudi enoličnost delavčevega dela izmuči delavca veliko prej, kot pa raznovrstno delo. Še huje je, ako delavec opravlja svoje delo ponoči, noč za nočjo. Noč je za počitek odločena že po naravi in nočno delo je nenaravno in kar je nenaravno, je pogrešeno, je kvarno. Solnčna luč je delu edino primerna. Naš boj velja tudi nočnemu delu, in to pred vsem za ženske.

Delavec je človek, je stvar božja, ki je

ustvarjena po božji podobi in ima neumrjočo dušo. Svet je dosti velik za vse ljudi, in vsi imajo, ako delajo, lahko dovolj jedi. Človek ima dušo, hrepenečo po nekaj lepem, hrepenečo po napredku, po znanju, ima dušo, ki je žejna ljubezni. Človek je družabno (socialno) bitje, ki živi v družbi svojih soljudi. Človek ljubi naravo in občuduje v njej Vsemogočnost božjo. Kako pa naj se delavec izobrazuje, ko pa je navezan na delavnico in na stroj od zore do pozne noči? Kako naj delavec ljubi in uživa ljubezen svoje družine, ko ga otroci skoro ne poznajo, ker ga ni od zore do mraka domov? Kako naj živi delavec v družbi in si izobrazí ali razvedri duha, ko ga cel dan obdaja smrad delavnice in ropotanje stroja? Kdaj naj gre delavec v božjo naravo, ko vsled predolgega delavnega časa v tvornici pozna edino le pot proti svojemu domu? Kam pa tudi naj gre do skrajnosti izmučen? Predolg delavni čas je napravil iz delavca modernega sužnja tvornice, ki ga vežejo nevidne verige delovnih ur in mu onemogočujejo vsako prostost mišljenje in gibanje.

Delavec ima družino. Ako ima kdo izmed vas, ki ugovarjate osemurnemu delavniku, družino in ako vas veže na to družino resnična rodbinska ljubezen, ali ne pohitite vsak čas rade v krog svojih ljubljencev? Ali vam ne poplača bogato vaših dnevnih trudov in skrbi en sam nedolžen, čist nasmehljaj vaših otrok? Ali ne zapolje po vaših žilah ki vse hitreje ob ljubeznivem pogledu vaše ljubljene žene? Skupno kosilo, skupna večerja vam prav gotovo vse drugače tekne, ker jo uživate v zadovoljstvu v krogu svoje družine. Tudi delavec čuti vse to, toda tega veselja tihe družinske sreče ni deležen, ker mu to delovni čas brani. Moderni čas, kakršnega nam je ustva-

ril gospodarski liberalizem, pa ne pozna delavca-človeka, ampak ga smatra samo kot nekako orodje, ki množi njegovo bogastvo. Osemurni delavnik bo prinesel delavcu čas za duševno izobrazbo samega sebe, dal bo delavcu čas, da se bo posvetil bolj vzgoji svojih otrok. Delavec bo korak bližje do — resničnega človeka.

Posebno valike važnosti je osemurni delavnik za delavke. Moški je po svojih telesnih silah močnejši in trpežnejši, ženska je po svoji naravi nežnejša in šibkejša. Ako predolga delovna doba umori že moža, koliko bolj umori in ubije še žensko-delavko, ki je slabejša. In ako ima še delavka družino! Kdaj naj se posveti tej svoji družini? Ali ni mati središče cele družine, okrog katerega se suče v družini sreča ali nesreča? Reva pa je cel dan v delu, zanemarjena je njena hiša in nesnažna, zanemarjena je njena družina, ker nima časa, da bi posvečala svojo skrb nedolžnim otročičem v toliki meri, kakor je to njena dolžnost po božjem in naravnem pravu. Krščansko socialno delavstvo je v svojih zahtevah na Narodno vladu v Ljubljani tudi zahtevalo, da se določi prost popoldan ob sobotah za vse delavke. Ta zahteva še ni prodrla, ali kršč. soc. delavstvo bo z vsemi svojimi silami delovalo na to, da se tudi to uveljavi. Zglašajo se razni zdravniki človeške družbe nad vedno večjo propalostjo mladine, a pravega vzroka te družabne bolezni ne vidijo, ker ne poznajo življenjskih pogojev delavske družine. Spoznajte v delavcu in delavki človeka, družinskega očeta ali mater v pravem pomenu besede, dajte mu vseh pogojev, da vrši svoje dolžnosti vestno do svoje družine in socialne vprašanje bo rešeno. En velik korak do te rešitve pa je osemurni delavnik!

Sveta vojska.

sklicuje svoj tabor, t. j. veliki zbor, na nedeljo 19. januarja v veliko dvorano hotela »Union« v Ljubljani. Na taboru bodo zbrani zastopniki vseh treh jugoslovanskih plemen: Slovenci, Hrvatje in Srbi. Zborovanje bo trajalo od 9. ure zjutraj cel dan.

Vabimo in pozivljamo na tabor rodoljube vseh slojev in strank brez razlike. Delavstvo pa še posebe, kajti le trezno delavstvo si bo znalo izvojevati in varovati svoje pravice.

Pristopajte k Jugoslovanski Strokovni Zvezi! Širite „Našo Moč“!

Železničarji k nam!

Skupina »Prometne zveze« v Ljubljani vabi na redni občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 19. januarja 1919, ob 3. uri popoldne v prostorih »Santpeterskega prosvetnega društva« v Ljubljani. — Dnevni red: Poročilo odbora; volitev odbora; slučajnosti. — K obilni udeležbi vabi Jakob Milavec, t. č. predsednik. — Posebna vabila se ne bodo izdajala.

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

SPOMENICA NAŠIH KOROŠKIH SKUPIN.

Naše koroške skupine nad vse pridno delujejo, kar dokazuje sledeča spomenica:

Jugoslovansko delavstvo v Črni, Možici, Prevaljah in Guštanju je na svojem zborovanju dne 1. decembra 1918 sklenilo sledečo spomenico poslati Narodni vladi SHS v Ljubljani.

A. Jugoslovansko delavstvo v imenovanih krajih zahteva, da pripada vse ozemlje, kjer prebiva slovensko pleme, novi državi in ogorčeno protestira, da bi se slovenski deli Koroške odtrgali od osvobodene države SHS.

B. Varstvo delavstva.

1. Delavci zahtevajo zakonito upeljavo osemurnega delavnika.

2. Za ženske naj se prepove žensko delo in tudi delo ob sobotnih popoldnevih. Zena naj se varuje ob porodu in tudi dalje časa ob porodu. Na splošno naj se delavnik za ženske še skrajša.

3. Pred dovršenim 16. letom naj se za mladino delo v tovarnah in drugih obratih sploh prepove.

4. Ob nedeljah in praznikih mora počivati vse obrtno delo, ker imajo delavci po naravnem in božjem zakonu pravico do tega počitka. Nedeljski počitek se ima začeti že v soboto ob 6. uri pop. V izjemah naj se pogodbi obrtnik z delavskim svetom, toda za vsako nedeljsko izjemo zahtevajo delavci svojno plačilo in šesturno delo.

5. Jugoslovanska država naj čuva življenje in nramnost delavstva bolj, kot je to sto-

rila bivša država. Obrtniki naj se prisilijo delavnice tako preurediti, da ne bodo zdravju kvarljive. Splošno naj se pa nudi pri vseh obratih delavcu prilika, da se more umiti, skopati in preobleči. V industrijskih krajih naj se nastavijo zdravniki, ki bodo zadostno plačani in izključno na razpolago delavcem in nič več navezani na obiske nedelavskih bolnikov.

6. Ker je v interesu države, da se uveljavijo v družinskem življenju nramni zakoni in da mladina ne utone v nenramnosti, zato stavijo delavci sledeče zahteve. Pri delu se mora strogo ločiti med obema spoloma. Žensko ponočno delo naj se prepove. Da se pri obrtnikih te določbe tudi vestno izpolnjujejo, je potrebno, da se ustanovijo splošna obrtna nadzorstva, v katera naj imajo pristop tudi delavke.

C. Delavska plača.

Na splošno zahtevajo delavci zvišanje delavske plače, ki mora doseči tisto višino, da bo skrben delavec lahko z njo zhaljal ter prekrbel svojo družino. Najnižja plača za normalne razmere naj se postavno določi, tarifne pogodbe pa naj za gotov čas določijo gotove plače. Splošno naj se zakonito uveljavljajo zahteve, da mora podjetnik izplačevati plačo samo v gotovini in ne v drugih papirjih, samo po dogovoru med delavci in obrtniki naj bo dovoljeno, da smejo tovarne dajati delavcem stanovanje in hrano in to vračunati v plačo. Dan izplačevanja naj bo vedno isti in trdno

določen. Plača naj bo premična, toda premična samo na cene živil.

D. Da se izognemo stavkam, ki so vsakokrat škodljive kulturnemu napredku, se mora dati delavcem drugo orožje v roke, da si bodo mogli v slučaju izvojevati pravice. To bi se zgodilo potom delavskih odborov in razsodišč.

E. Država naj poskrbi za novo zakonodajo socialnega zavarovanja za bolezen, za nezgode, za onemoglost, za brezposelnost in za sirote in vdove ter za starost. Država naj pravično razdeli prispevke za fond socialnega zavarovanja za delavce in obrtnike. Delavci so mnenja, naj se zakladnica »Bratskih skladnic« v slučaju, da država na svojo roko prevzame zavarovanje za starost, dá državnemu fondu na razpolago. Sicer naj pa vlada pazi na to, da pri prodaji privatnih podjetij Jugoslovanske države preidejo tudi bratovske skladi.

F. Delavski zakon naj vzame v svoje varstvo delavska stanovanja. Stanovanje naj sestoji iz dveh sob in kuhinje. Biti mora tako, da je delavca vredno in ga tudi več nase. Jjegova sba mu, morat biti tako draga kakor rojstna hiša. Obrtniki in tovarnarji pa naj ne stavijo samo hišic in jih dajejo v najem, ampak naj pride k vsaki hišici tudi vrtič.

G. Vlada naj poskrbi nov pravičen zakon o svobodnem zborovanju. Če se ustanovijo delavske organizacije, ki so v prid delavstvu, jim država ne sme odtegovati pravice jav-

nosti Če namerava nova država res trajno pravično urediti delavsko vprašanje, naj izdela načrt o delavskih zastopih, ki bodo zastopali delavstvo proti državnim uradam.

H. Delavstvo zahteva, da se vsa privatna podjetja poddržajo, dokler da delavstvo ne bo tako zadružno izobraženo, da bo prevzelo podjetja v svoje roke. Delavstvo pričakuje tudi hitrih in temeljnih izprememb v uradništvu. Ker so delavske bratske skladišnice brez našega dovoljenja podpisale ogromne vsote vojnega posojila, je sedaj ta trdo zasluženi denar pred popolnim polomom.

I. Delavstvo zahteva vpeljavo splošne, enake, tajne volilne pravice v vse javne zastope.

K. Veleposestva naj se razlastijo in pravično razdelijo. Istotako je potrebna preureditev lovskega zakona.

L. Stari delavski prazniki: Sv. Florijan, Vernih duš dan Veliki teden, 1. maj, sv. Barbara se naj dajo na prosto in se naj praznujejo kakor preje.

M. Delavstvo se strinja z ukrepom N. V. glede vrhovne vlade, a želi, da bi se razmere kmalu uredile, da bi bilo mogoče sklicati konstituantno, zato za sedaj opušta svoje stališče, ki ga bo zavzemalo pozneje napram preureditvi uprave. Delavstvo je za ljudovlado.

N. Delavstvo pričakuje hitre pomoči v živilih.

O. Za ženske na deželi naj se uvedejo ženski poučni tečaji za razne panoge domače obrti. Zahteva se splošna in enaka volilna pravica za ženske, ki dovršijo svoje dvajseto leto v vse zastope. Dekletom naj ne bo dovoljena pred 18. letom služba v mestu, ker se tako mlada dekleta pokvarijo dušno in telesno.

P. Delavstvo zahteva, da naj Narodna vlada poskrbi tudi za to, da se razpečevanje alkohola omeji, če se pomisli, koliko delavskih družin je s tem propadlo in v nešteti slučajih je bil in je še kriv alkohol preprirov med zakonskimi.

Delavstvo zahteva, naj bodo delavske postave tako urejene, da bo moral biti vsak delavec organiziran; nadalje se zahteva, da mora biti postavno določeno, da vsaka družba, vsako podjetje, sploh vsak, kdor sprejema delavce v delo, če se delavec ne more skazati s člansko knjižico kake delavske organizacije, t. j. Jugoslovanske strokovne zveze ali Jugoslovanske socialne demokracije, se ne sme na noben način sprejeti v delo, ker le v organizaciji je moč delavčeva, in če bo tudi blagostanje.

S. Ljudskošolsko vprašanje: Delavstvo zahteva, da mora biti pouk v ljudski šoli:

1. Glavni učni jezik naj bo slovenski in par ur na teden naj se poučuje srbohrvaščina.

2. Preuredijo naj se vsi dosedanjí učni predmeti tako, da bo otrok, ki stoji s 14. letom iz šole, imel tudi dva razreda oziroma en razred meščanske šole, ker ravno potom naraščaja in šole se bo mogoče dvigniti.

...

POSTOPANJE SOCIALNIH DEMOKRATOV.

Naš delavski list »Naša Moč« je v zadnjih časih že parkrat prinesel vesti o postopanju soc. demokratiških organizacij nasproti katoliško demokratično mislečemu delavstvu, vesti, ki morajo do skrajnosti razburiti naše delavce in delavke in izzvati odpor pri vsakem, kdor je ohranil kaj zmisla za pravo svobodo. Socialni demokratje so izdali parolo, vse delavce organizirati v njihovih organizacijah, ne glede na to, da stoji velik del delavcev in delavk na drugem stališču, na stališču krščanskega svetovnega naziranja in da nikakor ne gre in tudi nikdar ne bo šlo, delavce organizirati v enotni organizaciji, katera bi bila pod izključnim vodstvom soc. demokratiških voditeljev. To pa radi tega ne, ker vemo, da je kvarno in delavskim interesom splošno škodljivo, ako se posebno strokovne organizacije izrabljajo proti sveti cerkvi in njenim napravam, ako se hujska proti duhovskemu stanu, zasmehujejo sv. zakramenti in posebno kvarno in verno delavstvo odbijajoče je, ako strokovne organizacije pri volitvah v javne zastope agitirajo za kandidate, ki so verji in cerkvi sovražni. Zato je naravnost velika predrznost, če soc. demokratje hočejo zdaj kar s silo, eventuelno če drugače ne gre, tudi s štrajkom prisiliti katoliško - demokratične delavce, da vstopijo v njihove strokovne organizacije. Kakšen namen pa imajo strokovne organizacije? Gotova ta, da se izboljša umsko in materialno stanje delavskega stanu samega kot takega. Ko bi se soc. demokratiške strokovne organizacije držale samo tega pravila, bi katoliško demokratično misleče delavstvo lahko z mirno vestjo vstopilo in podpiralo in bi bilo skupno delo lahko mogoče. Ker pa so soc. demokratiške strokovne organizacije v rokah soc. demokratiške stranke samo sredstvo, da po njih razširjajo strupeni protiverski duh in je njih, sicer prikrit, a vendar glavni namen ta, da uveljavijo politično moč svoje stranke, stranke, ki povsod, kjer pride do moči, uveljavlja svoj svobodomiselní program. Zato odklanjamo kat. dem. misleči delavci njih organizacije in se bomo tudi borili proti njim. Zato nas pa tudi ne žalosti preveč, če v par krajih dosežejo z velikim terorizmom kak uspeh tu ali tam, zvestih članov s tem ne bodo pridobili prav nič. Naši ljudje jim bodo vrgli tistih par kronic zaradi ljubečega miru, o prvi ugodni priliki pa jim bodo pokazali fige. Ko bi imeli soc. demokratje dober namen, res koristiti delavcem, bi lahko delovali obe organizaciji skupno, tam, kjer gre za res stanovske zadeve, ali ravno radi tega, ker nasprotniki zasledujejo čisto drug namen, zato sami čutijo, da z nami ne morejo in ne smejo delovati, ker mi katoliški delavci dobro vemo, da naši sovražniki niso cerkev, škof in duhovniki, ampak veliki kapital. Proti temu mora iti in tudi gre naš boj. Soc. demokracija je pa tudi že dostikrat, to so delavci že sami videli, zapostavila važna vprašanja za delavce in je udarila po cerkvi, kakor poprej v bivšem avstrijskem parlamentu. Torej naj se soc. demokratje ne veselijo prezgodaj svojih »uspehov«, ker zidajo svojo stavbo na pesek. Uničili jih bodo ravno tisti grehi, ki so po-

kopali tudi njih predhodnico, liberalno stran-ko. Terorizem vas spremlja kot podedovani greh; tudi liberalci raznih narodnosti so mislili, da se bodo s silo vzdržali in da jih nobena moč ne more vreči ob tla, zgodovina nas pa uči drugače. Ako nas ne bodete pridobili s silo svojih idej, z brutalno silo nas že ne bodete.

...

Socialna in socialistična taktika. — Taktika je način, po katerem hočemo mi socialci in socialisti uresničiti socialna načela. Tudi v načinu uresničevanja, tudi v taktiki se ločimo. Sredstva, ki jih uporabljamo, ki jih želimo uporabljati mi v boju, da dobi vsak, kar mu gre, so moralna, npravna, poštena sredstva, tako da se upamo vsakemu pogledati v obraz. — Socialisti pa uporabljajo in zagovarjajo nemoralna, nenpravna, nepoštena sredstva. Podobni so vrtnarju, ki hoče nasaditi koristnih in škodljivih rastlin. Ko pa gre h gredici, kjer bi jih zasadi, pohodi in polomi gredoče vse zdrave nasade, ki že obstojijo.

Samopomoč. V Jugoslovanski strokovni zvezi se pridno gibljejo skupine in razne stroke ter sestavljajo spomenice. En uspeh je že tu — osemurni delavnik. Odobrila ga je časna vlada. Upamo, da ga tudi po konstituenti definitivna vlada odbrži. Počasi uresničimo eno upravičeno zahtevo za drugo. Samo spati nikar. Veliko je delal dr. Krek in je s svojim delom in blagoslovom od zgoraj veliko dosegel. Delajmo tudi mi, po vseh skupinah, po vseh organizacijah, na vseh poljih Jugoslovanske strokovne zveze.

Zdrav duh v zdravem telesu. To nalogo ima delavska organizacija. Kdo bolj potrebuje telesnega in duševnega zdravja in svežosti kot delavec. Vse skupine naj bi imele za mladeniče in mlade može orlovске odseke. Starejši naj pa s svetom pomagajo. Poleg stanovskega dela naj se poživi kulturno — izobraževalno delo.

Alkohol v Jugoslaviji. Prej smo očitati pijanost in vlačugarstvo nemškimi in avstrijskim višjim oficirjem; zdaj smo podedovali to lepo čednost v Jugoslavijo. Kamor je alkohol in vlačenje privedlo Avstrijo, tje bo pripeljal Jugoslavijo.

Brezposelnost na Dunaju. Za božične praznike je bilo na Dunaju okoli 150.000 brezposelnih, ki so dobili državno brezposelno podporo. Do danes je število brezposelnih za nekaj tisoč že naraslo.

Šurni delavnik v Nemški Avstriji. Državni svet Nemške Avstrije je v svoji 11. seji dne 19. decembra 1918 sklenil osemurni delavnik za vse tovarne in podjetja. Kdaj se prične z osemurnim delavnikom, se še ni določilo.

Varstvo mladoletnih delavcev in otrok v Nemški Avstriji. Državni svet je sklenil zakon, ki omejuje otroško varstvo zoper hiranje mladoletnih delavcev. Pri razpravi zakona se je posebno priporočalo, da naj se kolikor mogoče prepreči delo otrok in naj se v ta namen podpira stariše, ki imajo kopico otrok, z raznimi podporami v blagu in živilih, da vsled revščine ne bodo primorani pošiljati otrok na delo.

Podpora nezaposlencem.

Narodna vlada SHS v Ljubljani je izdala naredbo glede podpore nezaposlencem.

1. Pravico do te podpore imajo:
 - a) vsak nezaposleni delavec in nameščenec brez razlike, ako ima domovinsko pravico na ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani in je član bolniške blagajne, oziroma pokojninskega zavoda za nameščence;
 - b) vsak nezaposleni bivši delavec, nameščenec in vsak nezaposleni za delo zmožni vojni invalid brez ozira na njegovo nvalidno pokojnino, ki je odpuščen od vojakov, pa je bil ob poklicu v vojaške član bolniške blagajne, oziroma pokojninskega zavoda za nameščence.
2. Omenjeni dobe podporo v dobi od 1. januarja do 31. marca 1919 za vsak dan izkazane nezaposlenosti.
3. Višina dnevne podpore:
Mladostni do 18. leta dobe 1 K
20 vin, ženske 2 K in moški 2 K 50 v.

Poročeni dobe razven tega za vsakega nepreskrbljenega člana rodbine, ki je gospodarsko odvisen od nezaposlenca, živi z njim v skupnem gospodinjstvu in nima nobenih drugih dohodkov, rodbinsko doklado v višini 1 K dnevno.

Za rodbinske člane je šteti ženo, lastne zakonske in nezakonske otroke, pastorko, zavojenice, posinovljence in pohčerenke do 14. leta.

Pri določitvi višine podpore nezaposlencem je odračunati vse morebitne dohodke iz kakega posestva ali zaslužka, oziroma je takim nezaposlencem, ako so zadostno preskrbljeni, sploh odbiti podporo nezaposlencev.

4. Nezaposlenec, ki hoče uveljaviti svojo pravico do te podpore, se mora javiti pri županstvu, magistratu ali pri javni posredovalnici, kjer ima svoje domovališče, oziroma, kjer je nazadnje prebival dalje časa.

Tu mora predložiti domovinski list ali pa druge izkaznice o domovinstvu in istovetnosti; potrdilo župnega urada o nepreskrbljenosti svojih in potrdilo zadnjega delodajalca o tem, da pri njem zanj ni dela. V potrdilu mo-

ra biti označeno: ime delodajalca, oziroma firme, označba obrata, oziroma pisarne, kdaj je bil odpuščen iz službe, kakšno delo je opravljal, višina plače, ozir. mezde.

Vsak delodajalec je pod kaznijo obvezan dati omenjeno potrdilo.

Invalidi morajo razen tega predložiti potrdilo o invalidnosti.

Občina, magistrat ali javna posredovalnica izda nezaposlencu potrdilo o nezaposlenosti, oziroma mu dodeli potrebno delo.

Potrdilo o nezaposlenosti mora poslati občina ali javna posredovalnica poštne prosto pristojnemu okrajnemu glavarstvu, ki mora tekom treh dni, računano od dneva vložitve, izdati plačilno nakazilo. To nakazilo vrne občini ali javni posredovalnici, ki obvesti o rešitvi prosilca in mu pošlje plačilno nakazilo, na katerem je označen dan, ko se mora nezaposlenec oglašiti v občinskem uradu ali javni posredovalnici.

Podporo bodo izplačevali občinski uradi in magistrati, v Ljubljani pa podružnica državne posredovalnice za Ljubljano in okolico, in sicer za vsak teden naprej.

Zoper odredbe občin in javnih posredovalnic za delo se more zaposlenec pritožiti na okrajno glavarstvo, ki odločuje o pritožbi končno veljavno. Zoper odredbe okrajnih glavarstev in magistratov pa se more pritožiti nezaposlenec na poverjeništvu za socialno skrbstvo v Ljubljani.

Vsa druga navodila razvidi nezaposlenec iz tiskovine, ki jo dobi pri občinskem uradu, magistratu ali javni posredovalnici.

Izplačevanje podpor nezaposlencem.

V prihodnjem uradnem listu izide izvršilna naredba glede izplačevanja podpore nezaposlenim. Potrebne tiskovine se odpošiljajo najpozneje v torek, dne 7. januarja t. l. na okrajna glavarstva in magistrate. V Ljubljani se morajo oglasiti brezposelni pri državni posredovalnici v Stritarjevi ulici, kjer dobe potrebne tiskovine od torka dne 7. januarja t. l. dalje. Na deželi se bo pričelo poslovanje nekaj dni pozneje.

LISTEK.

Guy de Maupassant:

Vprašanje latinščine.

Dekle je bilo morebiti staro 20 let; ni bilo veliko, suho, blede, zelo čedno, porednega obraza, smehljajočih se oči pod slabo počesanimi lasmi.

Stari Piquedent je ginjen zagodrnjal: »To je v resnici pasje delo za dekleta!«

Veliko je še govoril o bedi ljudstva. Njegovo srce je bilo nekoliko pretirano demokratično, rad je govoril o naporih delavcev, uporabljajoč Rousseaujeve fraze jokajočega glasu.

Ko sva stali drugi dan zopet pri oknu, je prišla mimo ravno tista delavka, ki je nam zaklicala veselega glasu in naju pozdravljala z roko: »Dober dan, gospodje-dijaki!«

Vrgel sem ji svalčico, katero je pričela precej kaditi. Precej so skočile ostale štiri likarice k vratom in so dvigale roke, da tudi one dobe svalčice.

Dan za dnem so prijateljsko občevala mlade delavke od tam z lenuhi iz penzijonata.

Smešno je bilo, če si ob takih prilikah opazoval starega Piquedenta. Tresel se je v strahu, da ga kdo ne vidi in da ne izgubi svoje službe, njegove kretnje so bile boječe, smešne, zaljubljena njegova mimika je bila taka, kakršno opazujemo na malih odrh, na katero so odgovarjale ženske s celimi salvami poljubov.

Ničvredna misel se je kuhala v moji glavi. Najnedolžnejšega obraza sem vstopil nekega dne v sobo in sem šepetal staremu Piquedentu: »Ne verjamete, monsieur Piquedent, na cesti sem srečal mlado perico, veste, s košaro, in sem govoril z njo.«

Vprašal me je nekoliko razburjen: »Kaj ti je rekla?«

»Rekla je... moj Bog... rekla je, ... da ste ji zelo všeč... s popolno gotovostjo verjamem, da je nekoliko zaljubljena v Vas...«

Videl sem, da je ohledele; odgovoril je: »Seveda se norčuje z menoj, take reči v moji starosti niso več mogoče!«

Resno sem rekel: »Kajak ne? Saj prav dobro izgledate!«

Ko sem zapazil, da mu je hudo, sem utihnil. Vsak dan sem pa trdil, da sem zopet srečal malko in da sem ji pripovedoval o njem; na koncu koncev mi je verjel in metal je mladi delavki vedno bolj vroče in drzne poljube.

Ko sem šel nekega dne zopet k posebnim uri, sem jo res srečal in jo precej nagovoril, kakor da jo že deset let poznam.

»Dober dan, gospodična, kako Vam gre?«

»Prav dobro, hvala gospod!«

»Hočete svalčico?«

»Na cesti menda ne.«

»Saj lahko kadite doma.«

»Rada jo vzamem.«

»Povejte, gospica, ali že veste?«

»Kaj, gospod?«

»Starec... moj stari učitelj...«

»Stari Piquedent?«

»Da, stari Piquedent; znano Vam je torej njegovo ime?«

»Da, gotovo! Kaj je z njim?«

»Zaljubljen je v Vas!«

Kakor da je znorela, se je smejala in zaklicala: »To je šala!«

»Ni šala! V uri govori neprestano o Vas. Stavim, da Vas hoče poročiti!«

Ni se več smejala. Misel na ženitev povzroča pri vseh dekletih resnobo. Neverjetno je ponovila: »To je le šala!«

»Prisežem, da je resnica!«

Dvignila je košaro, ki jo je postavila na tla in rekla: »No, videli bomo!« in je odšla.

Ko sem prišel v zavod, sem stopil s stariim Piquedentom na stran.

»Pisati ji morate; nori za Vami...«

In pisal ji je nad vse nežno pismo, polno fraz in opisov, polnih primerjav in metaforov, polno modroslovnih in učenih laskanj, pravi vzor burloskne gracije; prevzel sem nalogo, da izročim mlademu dekletu pismo.

Resno, da, ginjeno ga je brala, nato je mrmrala: »Kako dobro piše! Vidi se, da pozna vzgojo. Ali je res, da me poroči?«

V popolnem prepričanju sem odgovoril: »Seveda, saj kar gori.«

»V nedeljo me lahko povabi h kosilu na Ile des Fleurs!«

Obljubil sem ji, da jo povabi.

Stari Piquedent je bil ginjen, ko sem mu govoril o njej. Končno sem mu rekel: »Čisto jasno je, gospod Piquedent, ljubi Vas, a dostojno dekle je in ne bilo bi prav, če jo zapeljete in potem pustite.«

Trdno je odgovoril: »Tudi jaz sem dostojen mož, ljubi moj prijatelj!«

Nobenega namena pri celi zadevi nisem zasledoval. Šlo mi je za pravo dijaško šalo in za nič drugega ne! Slutil sem, kako zaupljiv, nedolžen in slab je bil stari repetitor in sem se zabaval na njegov račun, ne da bi se bil vprašal, kako naj se reč konča. Star sem bil osemnajst let in na gimnaziji se je govorilo o meni, da komu rad ponagajam.

S stariim Piquedentom sva se dogovorila, da se bova peljala do določenega mesta, kamor me je povabila Angele, mala gladilka, z vozom, tam bova vstopila v moj čoln, ker sem tiste čase strastno rad vesljal. Peljati sem ju nameraval do Ile des Fleurs, kjer naj bi vsi trije skupno večerjali. Svojo navzočnost sem spretno usilil, da bi mogel čisto mirno vživati svoje zmagoslavje; ker je sprejel starec moj stavljeni predlog, mi je iznova dokazovalo, da je izgubil glavo, ker ni pomislil na posledice, ki ga lahko dolete kot mojega učitelja.

Ko smo prišli v kraj sestanka, kjer je čakal moj čoln že od jutra, sem zapazil velikanski, rdeč solnčnik, podoben velikanski gobi na travniku. Pod solnčnikom je sedela mala perica v svoji nedeljski obleki. Presenečen sem bil — res je bila nad vse ljubka, dasi nekoliko blede, in mična, četudi so njene kretnje spominjale na predmestje.

Stari Piquedent je potegnil klobuk raz glavo in se je poklonil, dala mu je roko, oba sta trenutek gledala eden drugega, ne da bi bila spregovorila besedo. Vstopila sta nato v moj čoln, vzel sem vesli v roko.

Sedela sta na zadnji klopi.

Starec je prvi spregovoril: »Lepo vreme za vožnjo s čolnom.«

Šepetala je: »Res!« S prsti je nato božala vodo, da se je na njej dvignil mali pas, ki je udarjal lahno, prijetno ob čoln.

Ko smo prišli v gostilno, se je ozrla in naročila kosilo: nekaj pečenke, kokoš in solato. Nato je naju zopet spravila na otok, ki ji je bil dobro znan.

Vesela je postala, celo razposajena in se je celo nekoliko iz naju šalila.

Do desetih se ni govorilo o ljubezni. Naročil sem šampanjca in stari Piquedent ga je nekoliko začutil. Ona ga je tudi nekoliko čutila in mu je rekla monsieur Piquenez. Nepričakovano ji je rekel: »Gospica, monsieur Raoul Vas je obvestil o mojih čustih do Vas?«

Resna je postala kakor sodnik: »Da, monsieur!«

»Ali jih morete deliti?«

»Na tako vprašanje se nikdar ne odgovarja.«

Sopel je v razburjenju in je zopet pričel: »Ali bi bilo mogoče, da bi Vam bil nekega dne všeč?«

Izdajatelj in odgovorni urednik Mihael Moškerc.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Največja slovenska branilnica!

Mestna branilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem l. 1918. vlog . K 80.000.000—
rezervnega zaklada » 2.500.000—

Sprejema vloge vsak delavnik
in jih obrestuje najvišje po **3 %**

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnice. — Hranilnica je pupilarno varna. — Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga. — V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo
v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:

motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špeci-
rijskega blaga ter poljskih pridevkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina,
žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaje-
valnica klobas. - Lastna zeljarna.

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

o Ljubljani,

v lastnem domu Miklošičeva c. 6,
za frančiškansko cerkvi

sprejema hranilne vloge vsak delavnik
dopolodne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

3 1/4 %
brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čisto 3 krone 25 vinarjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim združnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menjice se eskomptujejo najboljšje.

Vloge v „Ljudski posojilnici“ so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih. —

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1918. nad 40 milijonov kron.

„Ljudska posojilnica“ stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.